

MARGZIUS TIZENÖTÖDIKE.

Kedd

243. szám.

Pest, december 26. 1848

Nem kell táblalíró politika.

Lapunkra előfizetheti jövő év január 1-től Budapesten házhozordva félévre 5 ft, postán borítékban hatszor küldve 6 fpp.

Helyben egyedül a kiadóhivatalban fizetheti elő, vidéken minden posta hivatalnál.

Hónapos előfizetést csak helyben, s a hónap első napjától számítva 1 forintjával fogadunk el.

Hirdetések egy háromszor hasábozott sorért, vagy ennek helyéért 2 kr pp. fiztetik.

Csucsá körüli táborunkat Urbánnak erősítést nyert serege f. hó 19-kén Kraszna és Hunyad felől megtámadta; de honvédeink és nemzetőreink hősi visellete által visszaveretett. A mieink közül senki sem el nem fogatott, sem meg nem lövett, és sebesültünk is csak egy van, a derék Baumgarten alezredes, kinek térdkalácsába egy golyó fészkelte be magát, mellynek következtében ápolás alatt van.

Az ellenség közül elfogatott 44 olá, több katonák, lovak és munitiós szekerek töltésekkel, kardokkal, s egy székely tisztí egyenruhával, s némi pénzeszeggel. Mennyi esett el és sebesített meg nem tudhatni, annyi azonban bizonyos, hogy g. Saint Quentin német ezredbeli lovas őrnagynak fejét egy ágyúgolyója zúzta szét, mert kaskétája megtalálhatott, teste pedig egy falba vitetett a mieink által. Seregünk Csucsán van.

Pest, december 26.

— Perlaki László, piarista, szerkesztőségünk-nél három darab körmőzsi aranyat tett le, hogy az átadassék egyikének azon huszároknak, ki paripán ülve, a haza védelmében valami hősi tettet követend el.

Az aranyokat Hajnik Pál, rendőrségi főnöknek átadtuk, ki azt rendeltetése helyére elküldendi.

— Magán tudósítások nyomán, némely új híreket kaptunk harci téreinkről.

— Egy legbecsesb kéz Nagy-Váradról azt írja, hogy ottan december 20-dikán nagy láрма, nagy zavar volt, mert Urbán Csucsánál a mi elő-

őrseinket visszanyomta, s Bem a váradiaktól segítséget kért.

December 21-kén azonban Nagy-Váradon placatok útján a közönség arról értesítetett, hogy a mieink Csucsát (határ széli falu Erdélyben, a Várad-kolosvári uton) ismét visszafoglalták, s Urbánt derekasan megverték.

— Ismert kezek tudósítása nyomán im a pétervárad legújabb események.

December 20-kán a pétervárad őrserég legnagyobb része Karlovicz ellen indult, felkeresendő azon híres neves szerb-comitét, mellynek fejében országalapítási roppant tervek főödnek.

Sergeink három csapatban indultak ki.

Az ellenség kiállott, s elfoglalta a magasb helyeket.

Mi közeledtünk, sergeink egy része a sánczokat megkerülve Karlovicz alá jutott, és épen készen állott, hogy a magas comité előtt személyesen tehesse alázatos tiszteletét.

A hegyen álló hősök közeledésünkre visszavonultak, s bebúváznak sánczaik közé.

Középső csapatunk fegyvert zörrentett, s megindult a sánczot rohammal bevenni, miként testvéreink bevették Perlaszt, Lagersdorfot, Ördöghidját, Alibunart, Jarkováczt, és Tomasováczt.

Harmadik csapatunk ez alatt elfoglalta az ellenségtől elhagyott magasb helyeket.

Ágyúink három ponton kitűzettek a rácz vendé fővárosa felé.

Ekkor azonban, mint valami francia drámában, mintha kikalkulálták volna a legfatalisabb percet, Pétervár felől nyil sebességgel közeledik egy lovas, parancsot hozva, hogy az ostromot félbe hagyván Pestről érkezett fontos tudósítások miatt, a sereg azonnal vissza jöjjön a várba.

A kormány biztos Haczel Márton (Nyiregyháza talpig becsületes magyar képviselője, egyike a 36 féle radical oppositiónak) értekezni kezd a parancsnokkal.

Mit volt azonban mit tenni. A parancs világos volt. Az engedelmesség katona kenyér, visszamentünk, s e szerint a ráczok jeruzsaleme ez által pardont kapott.

Itt tudósítónk kitér arra, minő fontos postitio Pétervár, s hogy azt, ha egyszer elvesztjük, soha többé mienk nem lesz.

Ezt tudósítónkkal minden ember együtt érezi.

A visszavonulás azonban minden esetre egészen maga rendén történt. Ekkor érkezhetett Pétervárára a honvédi bizottmány mult vasárnapi rendelete, melly szerint hadi operatióinkban több lényeges változások fognának történni.

— A Dunántól jött utazók szerint Perczel Mór tegnap előtt Rum mellett (Pápán tul három

állomásnyira volt,) merre fog menni, az a hadvezérlés alá intézkedése tartozik.

Szeme re Bertalan Borsodban következő proclamatiót bocsátot ki.

ISTVÁN a volt nádor hitetlen hazáaruló.

Emlékeztek még az 1847. őszre, midőn István főherceg az országot beutazta, mindenütt ünnepléssel fogadták. Mindenütt örömmittasan éltették, és ő hiv magyarnak, hiv hazafiúnak vallotta magát.

Emlékeztek még az 1847/8-ki országgyűlésre, midőn kijelölés nélkül nádorrá választott? A törvényt megszegték érette. Miatta minden jeles közpolgárt elmellőztek. Ő sirva köszönte meg a hazának elválasztását.

Emlékeztek még az 1847/8-ki országgyűlés végére, midőn a szabadságot kivívni, az úrbéri szolgaságot eltörölni sikerült? Ő hősnek, őszintének mutatta magát. A haza köszönetét elfogadta. Fenhangon, Europa hallatára emlegette, hogy ő szivesen közremunkál Magyarország szabaddá tételében.

És kisült, hogy István, midőn hazafiúnak mondta magát, — hazudott.

Midőn sirva köszönte meg nádorrá választását, — nem a hála, hanem a forralt boszúkönyveit sirta.

Midőn Europa hallatára szabadságunkat biztosítani ígerte — más oldalról, titokban h a z a á r u l á s b a n törje fejét.

Honnan sált ki ez?

Onnét, hogy a honvédelmi bizottmány István volt nádor iratainak átnézésére egy választmányt küldött ki, és az talált több leveleket, — bár a legrosszabbakat elvinni Istvánnak elég ideje volt, a többi közt egyet, melly a Közlöny hivatalos lap ez évi 180-ik számában olvasható, s hogy igaz és hiteles, udvari tanácsnok, s a volt nádor iroda igazgatója Stoffer József aláírásával is bizonyítja.

E levélben, melly f. év martius 24-én Bécsben kelt, csak nyolcz nappal később a ministerium elfogadása után, kimondja a volt nádor István, hogy Magyarországon valamit elérhetni, azaz, az országot előbbi függésében, a népet előbbi terhei, robotja, dézmája alatt megtartani, csak három eszköz van; a másodikat elmellőzván, ide kiírjuk az első és harmadikat szóról szóra, tudniillik:

„Én — István — csak röviden kívánom elősorolni azon három eszközt, mellyek által csak egyedül reménylek Magyarországon még valamit elérhetni.

Az első: minden fegyveres erőt kivinni az országból és azt végpusztulásnak engedvén, télenül nézni az öldökléseket és gyujtogatásokat, nézni a nemességnek a paraszttal való küzdelmeit.

A harmadik eszköz lenne: tüstént a nádornak szabadságra való bocsátásával egy teljes és vérhatalommal felruházott királyi biztost tekintélyes hadsereg kíséretében Pozsonba küldeni, honnét az országgyűlésnek erőszakos elszáratása után Pestre menvén, a vaskezü kormányt mind addig működni hagyni, míg a körülmények kívánnák.

És megjegyzi, hogyha ilyen vérhatalom biztos küldetik, azon esetben ő vagy Bécsben marad, vagy szabadsággal elutazik, addig, míg a vérhatalom biztos a hóhér kötelességeit teljesíti.

Tehát a nádor, az ország első tisztviselője, a kit az ország ünneppel fogadott, a ki diadla kijelölés nélkül választott meg, titokban mint a hálatlan róka és kígyó, a következő tanácsokat adta a királynak.

Vidd ki a fegyveres erőt Magyarországból.

Kivívén, vesztisd itthon össze a népeket, hogy öljkék, pusztítsák egymást és gyujtogassák a falukat s városokat.

Ne avatkozzál bele, nézd télenül, és hogy menthesd magadat, azért küld ki elébb az országból a katonát, külgbe sereget ellenünk, például Horvátországból 50,000, melly dúljon és pusztítson, hogy a nemzet koldus legyen, a koldus nép rab is szokott lenni.

Nevezd biztost, ki vérhatalmánál fogva vaskezűvel kormányozzon, öletvén a szabadság és a nép barátait.

Hogy pedig engem (Istvánt) ne okozhassanak, — én kimegyek az országból, míg a hóhérlás tart, és visszajövök, ha a sírok betelvé, a temetői csend visszatér.

Ezeket tanácsolta István a királynak, Ferdinándnak.

Illyen tanács csak pokoli agyban és pokoli szivben fogamszhatott.

A király Ferdinánd pedig a mint tudjuk, látjuk, érezzük, a tanácsot pontról pontra követte.

Tudniillik, a népeket özveveszítette. A rácz, oláh, magyar öli, pusztítja, perzseli egymást. A magyar sereget védelmükre nem bocsátja vissza. A hazánkban lévő idegen katona a pártúttal szövetkezett. 50,000 horvát és német sereg bejött, pusztítván kegyetlenül. Lamberget és Windischgrätzet vérhatalom biztosnak kinevezte. István maga gyalázatosan megszökött, — épen midőn segedelem végett a nemzet reá tamaskodék, kiugrott alóla.

Illyen királyunk volt nekünk.

Illyen nádorunk volt nekünk.

Egy családbeli mindkettő.

Olly ifju ember, és olly pokolbeli irtózatostervvel tele kebel.

Azt mondta egykor, addig éljek, mig hazám-nak élek.

Azóta tehát meghalt. Hanem temetője a föld, temetője a magyar kebel, mely emlékét mintegy örök halottat viseli magában a világ végeig.

Budapest, december 7-dikén 1848.

Csata részletek a balszárnyon.

Győr-Csanak, dec. 21.

A győri sáncok egyikéből, a csanaki földváról írom e sorokat, s röviden és sielve, mert decemberben fázik az ember körme, értesítést akarok adni a feldunai hadsereg jelen helyzetéről. —

A camarilla kutyái a lajtántúli vidékről is csakugyan betörték szegény elárult hazánkba e hó 16-kán reggeli 10 órakor. Az ellenség, nagyon természetesen a leggyöngébb oldalunkat támadta meg Bruk felől, s mintegy nyolcz ezred lovassággal, s harmincz negyven ágyúval oldalról rohanta meg a Pahrendorfban levő dandárunkat. —

Görgei tábornok jó eleve tudta a megtámadást, s épen azért, minthogy határainkat védő, vékony láncolatban elnyult seregünk e vonalon, melly Nádastól, Nagyszombat, Pozsony, Köpcsény, Gálos, Pahrendorfon keresztül Nisideig tartott, a több felől betörhető ellenségnek észszerűen nem állhatott volna ellent, már a támadáselőtti napon parancsot adott a balszárnyon levő minden dandár parancsnokságnak a második vonalbai visszavonulásra. —

Mi azt hittük, hogy Ordódi dandárának Nádassali szétveretése volna oka ezen visszavonulásnak, azonban a következés meg fogja mutatni, hogy tábornokunknak korábbi terve. — — —

A mi zászlóaljunk, melly balszárnyunk szélső baloldalát képezi, Inczédi őrnagy vezérlete alatt meg is indult Nisidéről e hó 16-kán reggel Félterony felé, legközelebbi visszavonulási állomására, azonban alig értünk ki a városból, visszaparancsoltattunk, mert a mint rebeszgettették, e napon ránk törend az ellenség.

Ugy is történt.

Reggeli 10 óra tájban, hirtelen rettentő ágyúdörgést hallottunk Pahrendorf felől, melly hozzánk jó félóra járás. Rögtön riadó fuvatott, és veretett, mi kis dandárunkkal Karger lovas tábornok vezérlete alatt előre nyomultunk Pahrendorf felé. —

A mint a partra értünk, az ágyúzás mind közelebb hallatott, — a füstfellegel is jól láttuk, sőt néhány perc múlva, a 23-dik zászlóaljtól szekereken futó tisztek jöttek velünk szemközt, csapataikat oda hagyva, s azt beszélve, hogy zászlóaljuk a hirtelen betört nagyszámú ellenséges lovasság, és ágyúk által szétveretett. Derék őrnagyunk Inczédi föltartá őket, erélyesen lehordva, kötelességükre emlékezteté, parancsolá, hogy utánnok futó kis csapatjuk élére állva, csatlakozzanak hozzánk.

Ugy is lön.

Azonban az ágyúzás már jobbról hallatott, mi, kik a Fertő-tó pariján állottunk, tartván, hogy jobbról az ellentől szoritva, s magunkra hagyatva meg nem állhatunk, sőt vagy elveszünk egy lábíg, vagy a Fertőbe szorittatunk, hátrálni kezdénk a tegnapi parancs következtében Félteronyra a mosonyi országuton, reménylén, hogy az ellenségtől visszanyomott bajtársainkkal egyesülhetünk. Balról a huszárok fedezének bennünket, kik a halmokon haladtak mellettünk ágyúinkkal. — Sejtelmünk valósult.

A mint Félteronyt elhagyva, Kazimir falunk tartánk, a huszárok jelentik, hogy balról dragonyosok rohantak a falu tulsó végire, utunkat elzárandók. —

Rögtön rendelés tétetett. — Dicső huszáraink a faluba száguldottak, s a dragonyosokból néhányat levágva, visszajöttek a megholtak fővegeik- és hardjaikkal ékesítve, s jelenték, hogy ott nagy az ellenséges erő, mert körülbelül 12 escadron lovassal, s hozzátartozandó ágyúkkal ellátva állanak ellenünk. —

Ez alatt az ellenséges lovasok csapatokban rohantak felénk a falu egyetlen utszáján, s a hidegvérű Dezsőfi tüzérhadnagy nekik szegezvén 4 ágyút, elkezdődött az ütközet.

A siker jó volt, — amazok hulott k és visszazaladtak, de ágyúval nem feleltek vissza, és szaladásuk elkasmasint esel volt, hogy őket futásukban követvén, a falu tulsó részén, hol erdő és dombtól fedezve voltak, tehessenek bennünket semmivé. De nagyon csatáhozottak; mert a csatavágytól égő derék zászlóaljunk, minden parancs nélkül rohaat a falu tulsó szélén ismét összeállott lovasságra, — melly úgy megijedt, hogy rögtön elfutott. —

E roham hibás és helytelen volt, de mégis morális következményeinek örülhetünk.

Őrnagyunk visszadoboltatá a rohanó csapatot, s megdicsérve egyszersmind bátorságukat, megfeddő illyféle eljárásukért, melly könnyen veszélyt hozhat vala az egészre, s négyeszegebe állította a zászlóaljat, várván, hogyha visszajön az ellenséges lovasság, készületlenül ne találjon bennünket. —

Az nem jött vissza, hanem ágyútüzeit a minket fedező huszárokra bocsátgatta, kik tőlünk két ágyúval együtt az ellen által elzárattak, szemekink elől eltűntek.

Általános volt nálunk a hiedelem, hogy ök elfogattak; én azonban állítam, hogy azon derék huszárcsapat, mellyet Csunkó, a testestől lelkestől magyar, honáért égő, s vitéz kapitány vezet, meg nem tudja magát. A következés megmutatta, hogy igazam volt, mert Csunkó keresztülvágta magát az ellenség.

Ez alatt hátunk mögül gyalogságot láttunk csatarendben közelegni.

Mi azt ellenségnek gyanítva, két tűz közé szoritva gondolók magunkat, s készen álltunk. Azonban az a Pahrendorfból visszavonult dandár, úgy mint a Preis-gyalogság első zászlóalja, s a 23-dik honvédszászlóalj volt, melly hozzánk csatlakozott. Ezentúl is történtek mind két részről ál-

gyűzások; de az éj bekövetkeztén, mi nem tudhattuk, mennyi lehet még az ellenség száma, mely az erdőben, s azon túl előttünk elzárta a mosonyi utat, jónak láttuk jobbra vonulni Boldogasszony felé. Az éj sötétségében halkán mentünk, úgy szólván, ut nélkül Pomogy nevű faluig, s ott éjféltkor megpihentünk.

Itt kissé visszatérek, hogy a vezérfonalat ki ne eresszük kezeink közül. Az ellen lovasság és ágyú, mint később megtudtuk, bizonyos távolságban kísérték bennünket, s mivel mi Boldogasszonynak tartottunk, azt hitték, hogy oda megyünk éji szállásra. E helyet ők bombázták s felgyújtották, s bemenvén a hamvadó mezővárosba, akkor látták, hogy mi nem vagyunk ott.

Itt ismét nem tudva, hova tűnhettünk, visszamentek még azon éjjel Nizsideig, hol azelőtt tanýáztunk, gyanítván, hogy oda szorúltunk vissza, azt is bombázták, s meggyújtották. Ezen ostoba hadjáratuk engedett nekünk időt, hogy utat tévesztve s bár nagyot kerülve, az egész balszárnyunk később Győrben egyesült.

A kazimiri ütközetre vonatkozólag még azt kell megemlítenem, hogy midőn huszáraink az ellenségnek a falu túlsó részéni hadi rendben állását jelenték, már akkor a faluban mentek podgyászos szekereink, öt huszár és tizenegy fegyveres honvéd fedezetében.

Ők hirtelen megpillantva az ellent, megesküdték egymásnak, hogy magukat meg nem adják. Ugy is történt. Neki vágat kivont karddal az öt huszár, néma a tizenegy podgyászos szekér, rajtok szuronytűzve, készen állva a 11 honvéd, és a 12 escadronból álló ellen lovasság kétfelé vonult, és menni engedé az elszánt vitézeket.

Ez azonban csel lehetett, hogy mint fellebb irt mondtam, az ellenség zajt nem csinálva, oda csaljon bennünket és semmivé tegyen; — hanem mindenestre szép jellemvonás azon 16 magyar vitézről. Ez ütközeten közülünk senki sem esett el, meg sem sebesített.

Gyerünk vissza Pomogyra. Ott rögtön rendelés tétel, hogy a Fertő-tó egy részén keresztül vezető töltés szétszedett hidai három óra alatt helyreállíttassanak. Megtörtént nagyrészen. Elindultunk a feltetszett hold világa mellett, átvonultunk az újra csinált hidakon, [de a túlsó részen már nem volt idő, nem dolgozó kéz, mely az ereken hidakat verjen, s mi biztos kalauz nyomain másfél óráig gázoltunk térdig érő vízben ágyúkkal, huszárokkal egyetemben Hátság posványain, s az nap délre szerencsésen elértek Eszterháza keresztül Kapuvárt, hol a Sopronyból visszavonult, volt Nádorhuszárokkal egyesültünk. Ezen huszárok is — mert a magyar huszár istennek katonája — dicsőséges dolgot vittek véghez. Ugyanis a Soprony felé indult ellenséges lovasságnak, mely hatszor annyi volt, mint ők, Váradí főhadnagy felszólítására neki rohantak, s közülök negyvenet levágtak, és néhányat elfogtak.

Természetesen vissza kellett vonulniok a nagyobb erő és Sopronynak fekete-sárgasága miatt. — Most már bátran haladtunk, a Hátságot balra hagyva, honnan semmiféle ellentől nem féltünk; mert a hidakat szétszedtük utánunk, Győr

felé, hol is a Duna jobb partjani seregünkkel, kik minket már elveszetteknek vélték, egyesültünk.

Tehát most már Győrben vagyunk, és pedig biztos helyen. Itt lesz semmivé gaz ellenünk Görgei tábornoknak szerintem gyanított terve szerint.

Itt tudtam meg, hogy hős tábornokunk e hó 18-kán, személyes vezérlete alatt, csúful visszaverte Mosonynál az ellenséget. Mindkét rész csupa lovasság és tüzérségből állott.

Görgei a kölcsönös ágyúdörgések között, egy maga rohant elé a dragonyosokra, az isten katonáival, (t. i. a magyar huszárokkal,) s erős ellenállás után, kétszer visszaverte az ellent s Óváron túl üzé, honnan, felgyújtatva az ellenségnek élelmet adható széna és buza kazlokat, visszavonult Győrbe, — terve szerint működendő.

Igy állunk most, — Győr és tájéka telve hazánk vitéz fegyvereseivel, kinek kinek szakmája elrendezve. A felduna balpartjani dolgok csak hírszerint jönnek füleinkbe. A nagyszombati véres ütközet reitenthetetlen Gijonunk vezérlete alatt ámbár látszólag Simunic részére látszik hajolva lenni; de mi, kombinálva a körülményeket, s bár sajnálva a hős elhullottakat, imádott nemzetünkre üdvös hatásának gyanítjuk lenni: Tudomásunk szeriut Gijon seregei is lehúzódtak Csalóközre, s Komáromba.

Azt már főnebb megmondám, hogy Görgeink rég kiszámolt terve volt e második vonalra visszahúzódni. —

Mondják, hogy a Görgeitől visszavert ellenség, minket elkerülve Pápa és Veszprém felé akar Budapest felé nyomalni, hanem abban meggátolja Perczelnek azon oldalról minden perczen várt vitéz serege. —

Elmondtam sebesen akarva, s mégis meglehetősen hosszúra nyult levelemben helyzetünket, s bezárva azon biztosítással, hogy csak holt testinken keresztül veheti be imádott hazánk fővárosát, azon névvel nem is nevezhető valamiféle hatalomnak bérencz serege, mely pusztit, öldököl tatár s törökként véreinken.

Szabó Zsigmond, kormány s nemzetbiztos erélyesen működik közöttünk. Szóval, nem veszhetünk el, nem szabad elvesznünk, ha még hús felől támadnak is meg bennünket. — Fegyverre minden ember! előlről hátulról az ellenségre! — Hegyekről erdőkből bosszantva, hidakat, töltéseket elrontva, élelmiszereiktől megfosztva, és győzni fogunk!

Zavart lehetek, de nincs idő végig olvasnom. Jövő levelemben újra értesítést fogok adni

Egressi Béni,

hadnagy a 14. honvéd zászlóaljnál.

A nyíl lövészetéről.

(Guerillaink számára.)

Szerkesztő!

Hazánk jelen súlyos helyzetében minél jobb, s minél czélszerűbb védszerek kiállításáról gondoskodni egyes személyeknek szintugy, mint az állodalomnak elmellőzhetetlen kötelessége, és érdeke. —

Ez elvnel fogva reményelem, hogy a magány védszer megjavítása tárgyában teendő csekély indítványomnak szives leendő lapjában egy kis tért adni. Indítványom tárgya a nyíl, a mely mint a régi hős nemzeteknél, úgy nálunk is nagy sikerrel lehet használható. A puska ugyan nagy előnnyel bir újabb időkben a nyíl felett, de olly nagy előnyt észszeruleg nem nyerhet, hogy a nyilnak századokon át tapasztalt hasznát levonhatná. —

Nagyon világos, hogy a puska jobb védszer a nyilnál, de a nyíl sokkal hasznosabb a dárdánál, és kaszánál. Ha a puska hiányát kipótolandók, a régi fegyverek közül választunk, mért nem választjuk a nyilat, mely a puska hiányát, valamint régen legjobban pótolta, úgy jelenleg is legnagyobb sikerrel pótolandná.

Hogy a nyilat puska hiányát kipótló védszer közül legjobban és czélszerűbben lehet használni, annak igen természetes oka az, mert a nyíl is lövszer, mint a puska, úgy hogy a puska és nyíl azon két magányvédszer, mellyel legtávolabbról árthatunk az ellennek, és legtávolabbról védhetjük személyünket az ellen irányában.

Ez pedig a harc főkivánalma. De bár tagadhatatlan, hogy a puska jobb a nyilnál, mindazonáltal a nyilnak is van előnye, a puska fölött, t. i. 1. a nyíl kevesebb költséggel, nagyobb mennyiségben és kevesebb idő alatt elkészíthető, mint a puska. 2. Vizben, és minden nedves időben használható. 3. Nem levén szükség vele a töltés miatt sokáig időzni, addig a nyillal legalább is kettőt lehet löni, míg a puskával egygyet, és így gyorsabban használható, mint a puska. 4. Egy pár nyilvesszővel célba lövést meg lehet tanulni, és ugyanazt a vesszőt többször is használni, tehát nem is olly költséges, mint a puska.

Legfőbb hibája tán a nyilnak az, hogy 100-200 lépésnél messzebb sikeresen ritkán visz, de erre azt mondhatjuk, hogy ha csak 50 lépésnyi távolságra találna is, még is hasznosabb a dárdánál és kaszánál, mert távolabbról árthatok nyillal az ellennek, mint a dárdával vagy kaszával. De a nyíl mellett a dárdát is lehetne használni, mert míg a nemzetör a nyillal löne, a dárdát a földbe le szurhatná, rohanáskor használható. Ajánlanám tehát a honvédelmi bizottmánynak, hogy tenne fel iutalmat a régi jó nyilak formájára legjobb nyilat készíteni válalkozó kézműveseknek; a mellynek következtében több válalkozó kézművesek pár nap alatt 40-50 a megyékben mintául elküldendő nyilat készítenének.

Igy minden megye a maga nemzetöreit, és népfelkelőit kevés költséggel, és rövid idő alatt ellátná, és már ujonnan használatánál fogva is

